

ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN - China Free Trade Area) และผลกระทบต่อการลงทุนของจีนในไทย

ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2001 ผู้นำอาเซียน-จีนได้เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะเจรจาอาเซียน-จีน (Trade Negotiation Committee: TNC) เพื่อจัดทำกรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน ที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนที่สมบูรณ์ภายใน 10 ปี ซึ่งต่อมา TNC ได้สรุปผลการเจรจาและจัดทำกรอบความตกลง ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากผู้นำอาเซียน-จีน ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน (ASEAN-China Summit) ครั้งที่ 8 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2002

โดยมีกรอบในการเจรจา (Framework Agreement: FA) ครอบคลุมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในทุกด้าน การเจรจาแบ่งเป็น การเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า การเปิดเสรีด้านการค้าบริการและการลงทุน และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจต่างๆ นอกจากนี้ยังได้จัดตั้ง TNC (Trade Negotiating Group) เพื่อเป็นกลไกในการเจรจา โดยจะเป็นเวทีหารือระหว่างอาเซียนกับจีน ซึ่งมีไทยเป็นประธานฝ่ายอาเซียน และจัดตั้ง ASEAN Trade Negotiating Group (TNG) เป็นเวทีประชุมหารือระหว่างสมาชิกอาเซียน

การดำเนินการ

การเปิดเสรีการค้าสินค้า (ที่มีผลบังคับใช้แล้ว)

ผู้นำไทยและจีนได้เห็นชอบให้ไทยกับจีนเริ่มลดภาษีระหว่างกันในสินค้าเกษตรพิกัด 07-08 (ผัก และผลไม้) ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2003 ภายใต้กรอบ Early Harvest อาเซียน-จีน หรือ 3 เดือนก่อนประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ

การเปิดเสรีการค้าส่วนแรก (Early Harvest)

ในสินค้าพิกัด 01-08 และสินค้าเฉพาะ (Specific products) อีก 2 รายการ คือ ถ่านหิน แอนทราไซต์และถ่านหินโค้ก/ เซมิโค้ก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2004 โดยประเทศอาเซียนเดิม 6 ประเทศและจีน ลดภาษีลงเหลือ 0% ในปี 2006 ส่วนอาเซียนใหม่ให้ยืดหยุ่นได้ถึงปี 2010

การเปิดเสรีการค้าสินค้าทั่วไป

ได้จัดทำความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้า (Agreement on Trade in Goods) โดย

(1) สินค้าปกติ เริ่มลดภาษีตั้งแต่วันที่ 20 กรกฎาคม 2005 และลดลงเหลือ 0% ภายในปี 2010

(2) สินค้าอ่อนไหว จะเริ่มลดภาษีในปี 2012 และจะลดภาษีเป็น 0-5% ในปี 2018

(3) สินค้าอ่อนไหวสูง จะคงอัตราภาษีไว้ได้ถึงปี 2015 จึงจะลดภาษีมาอยู่ที่ไม่เกิน 50%

กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า

(1) สินค้าเกษตรพื้นฐาน ใช้หลัก Wholly obtained

(2) สินค้าอื่นๆ มูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้ภายในประเทศไม่ต่ำกว่า 40% โดย นำมูลค่าของวัตถุดิบจากประเทศสมาชิกมารวมกันได้

(3) กฎถิ่นกำเนิดสินค้าเฉพาะ (Product Specific Rules: PSR) สำหรับบางสินค้า

สถานะล่าสุดของการเจรจา

การประชุมคณะเจรจาการค้าเสรีอาเซียน-จีน ได้มีการประชุมแล้ว 28 ครั้ง ล่าสุดระหว่างวันที่ 18-20 กุมภาพันธ์ 2008 ที่กรุงเทพฯ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การเปิดเสรีด้านการค้าสินค้า

(1) การเจรจาลด/เลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี ที่ประชุมเห็นควรให้รวบรวมข้อมูล NTMs ของประเทศสมาชิกตามที่แจ้งต่อ WTO เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล จะดำเนินการแก้ไขปัญหากจากมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีควบคู่กันไป โดยแต่ละประเทศสามารถหยิบยกปัญหาที่ภาคธุรกิจประสบในอาเซียนและจีน และนำมาหารือเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาคต่อไป

(2) การทบทวนความตกลงการค้าสินค้า ในเบื้องต้นให้ดูว่าทุกประเทศได้ดำเนินการลดภาษีตามที่ผูกพันไว้ หรือดำเนินการตามความตกลงฯ ครบถ้วนหรือไม่ รวมทั้งวิเคราะห์ Trade creation ที่เกิดจากการลดภาษีระหว่างกัน แล้วจึงพิจารณาเสนอแนวทางการทบทวนความตกลงต่อไป

การเจรจาการค้าบริการ

ในการเจรจาเปิดตลาดรอบสอง (Second Package) ขณะนี้ยังคงมีเพียงจีนและอาเซียน 4 ประเทศ (อินโดนีเซีย พม่า สิงคโปร์ และไทย) ที่ยื่นขอเรียกร้องการเปิดตลาด (Request) แล้ว ที่ประชุมจึงกำหนดให้ประเทศสมาชิกอื่นยื่นขอเรียกร้องฯ ภายใน 3 มีนาคม 2008 และ

ข้อเสนอการเปิดตลาด (Offer) ภายใน 17 มีนาคม 2008 หากเกินจากกำหนดนี้จะถือว่าไม่มีข้อเรียกร้อง ทั้งนี้ เพื่อให้จีนสามารถพิจารณาจัดทำข้อเสนอให้อาเซียนและสามารถสรุปการเจรจาข้อผูกพันชุดที่สองได้ภายในเดือนกรกฎาคม 2008 ตามที่กำหนดไว้

การเจรจาด้านการลงทุน

(1) ร่างข้อบทเรื่องการอำนวยความสะดวกการลงทุนและการคุ้มครองการลงทุน โดยฝ่ายจีนได้เห็นชอบในหลักการ แต่ขอให้นำเรื่องกลับไปหารือกับทางเมืองหลวงอีกครั้ง

(2) หลักการการเปิดเสรีการลงทุนในอนาคต จีนมีท่าทียอมรับหลักการการเปิดเสรีในอนาคตที่อาเซียนเสนอในเบื้องต้น คือ หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment: NT) และหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation: MFN) ภายใน 1 ปี หลังจากลงนามความตกลงฯ ซึ่งจีนขอกลับไปปรึกษาเมืองหลวงและให้การยืนยันกับอาเซียนในการประชุมครั้งหน้า

ผลกระทบต่อการลงทุนของจีนในไทย

ประเทศจีนและสมาชิกกลุ่มอาเซียนตกลงจะให้มีการส่งเสริมการลงทุน (Investment Regime) ที่แข่งขันเปิดกว้าง และมีความโปร่งใส โดยได้มีการเพิ่มเติมให้ครอบคลุมเรื่องการปกป้องการลงทุน (Protection of Investment) ด้วย ทั้งนี้การเจรจาเปิดเสรีด้านบริการและการลงทุนได้เริ่มต้นในปี ค.ศ.2003 โดยประเทศจีนสนใจที่จะเปิดเสรีด้านการลงทุนกับประเทศสมาชิกอาเซียนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอุตสาหกรรม ด้านป่าไม้ ด้านประมง ด้านเหมืองแร่ และด้านเกษตรกรรม ซึ่งจากการจัดทำความตกลงด้านการลงทุนระหว่างกันครั้งล่าสุดได้ครอบคลุมด้านการคุ้มครองการลงทุน การอำนวยความสะดวกการลงทุน และการเปิดเสรีการลงทุน อย่างไรก็ตามจีนยังไม่สามารถผูกพันการเปิดเสรีด้านการลงทุนในขณะนี้ได้ เนื่องจากยังไม่มีความหมายรองรับ เพราะไม่เคยเปิดเสรีด้านการลงทุนกับประเทศคู่ค้าใด ทั้งสองฝ่ายจึงเห็นพ้องในเบื้องต้นว่า ความตกลงการลงทุนระหว่างทั้งสองฝ่ายจะครอบคลุม ถึงการคุ้มครองการลงทุนที่มีคุณภาพ สำหรับการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุนจะจัดให้มีกลไกแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนระหว่างกัน ส่วนด้านการเปิดเสรีการลงทุนนั้นจีนจะเจรจาเปิดตลาดให้กับอาเซียนทันทีเมื่อจีนพร้อมหรือได้เจรจาเปิดตลาดกับประเทศคู่ค้าอื่น และจะไม่เปิดตลาดให้กับอาเซียนน้อยกว่าประเทศคู่ค้าอื่น

ในปี 2549 การลงทุนระหว่างอาเซียนกับจีนมีมูลค่าสูงถึง 4 พันล้านเหรียญสหรัฐ และมีอัตราการขยายตัวจากปี 2548 ร้อยละ 18 โดยมีการลงทุนจากอาเซียนไปยังจีนมีมูลค่า 3,124

ดังนั้นในการเปิดเสรีครั้งนี้ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์การลงทุนเชิงรุก และเป็นโอกาสสำคัญของไทยที่จะทำอย่างไรให้ตัวเองก้าวเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจในการเป็นผู้ให้บริการ (Service Prodiver) จัดจำหน่ายสินค้า และฐานการให้บริการการลงทุนเงินแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน แทนการแข่งขันผลิตสินค้าราคาถูก ค่าแรงต่ำแข่งสู้กับจีน ซึ่งสิ่งนี้จะช่วยสร้างรายได้มหาศาลให้แก่ไทย โดยรัฐบาลจะเร่งหาความร่วมมือผ่านสมาคมพันธมิตรธุรกิจไทย - จีน ที่จะให้มีการพัฒนาเครือข่ายทางการลงทุนร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน

สำหรับปัจจัยที่จะดึงดูดการลงทุนจากประเทศจีนให้เข้ามาลงทุนในไทย ได้แก่ การที่ไทยมีวัตถุดิบทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก อาทิ ยางพารา มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ฯลฯ ไทยมีแรงงานที่มีค่าแรงไม่สูงเกินไป นอกจากนี้ยังได้รับประโยชน์จากการใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อขยายตลาดในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN HUB) ที่มีจำนวนประชากรมากกว่า 500 ล้านคน และมีเศรษฐกิจที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง การตั้งฐานการส่งออกในไทยเพื่อขยายตลาดไปยังประเทศที่ไทยมีการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ด้วย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการทำ FTA กับประเทศคู่ค้ามากที่สุดในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน รวมไปถึงการได้รับประโยชน์จากตลาดเกิดใหม่ที่มีศักยภาพในการซื้อของไทย เช่น ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง รัสเซีย ทวีปแอฟริกา และลาตินอเมริกา

ส่วนแรงผลักดันที่จีนจะออกไปลงทุนต่างประเทศมีหลายปัจจัย คือ การมุ่งแสวงหาความมั่นคงทางพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นปัจจัยหลักในการสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การขยายไปสู่ตลาดใหม่ที่มีศักยภาพในต่างประเทศเพื่อช่วยเพิ่มกำไรให้กับธุรกิจ การกระจายความเสี่ยง ทั้งจากปัญหาการเผชิญกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใต้จากประเทศพัฒนาแล้วมากขึ้น รวมถึงแรงกดดันจากการที่จีนมีเงินกองทุนสำรองต่างประเทศสูงถึง 1.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ความต้องการเข้าถึงเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการที่มีมาตรฐานในระดับโลก การผลักดันของรัฐบาลจีนตามยุทธศาสตร์ "ก้าวออกไป" ตลอดจนจากการเพิ่มจำนวนของบริษัทและรัฐวิสาหกิจของประเทศจีนที่มีความพร้อมในการก้าวออกไป